Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle | Asiantuntijalausunto 23.4.2020 | VN/2983/2020 | 1/3

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta; kuuleminen 23.4.2020

HALLITUKSEN ESITYS JULKISESTA TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUSTA ANNETUN LAIN 2 JA 8 LUVUN SEKÄ TYÖTTÄMYYSTURVALAIN 2 A LUVUN 13 §:N JA 8 LUVUN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA (HE XX/2020 VP)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) ja työttömyysturvalain (1290/2002) väliaikaista muuttamista COVID-19-pandemiasta johtuen. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Keskeinen sisältö

Starttirahan enimmäiskestoa pidennettäisiin väliaikaisesti 12 kuukaudesta 18 kuukauteen. Muutoksella turvattaisiin starttirahaa saavien yrittäjien mahdollisuus yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen COVID-19-pandemian aiheuttamasta tilapäisestä toimintaedellytysten heikkenemisestä huolimatta.

Starttirahan enimmäiskeston pidentämistä koskeva muutos olisi voimassa 30.6.2021 asti. Pidennetty starttiraha on tarkoitettu myönnettäväksi niille starttirahan saajille, joiden yritystoimintaan COVID-19-pandemia ja siitä johtuvat rajoitukset vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti. Koska starttiraha myönnetään kuuden kuukauden jaksoissa, käytännössä mahdollisuus pidempään starttirahakauteen olisi niillä yrittäjillä, joiden starttirahajakso on meneillään esitetyn muutoksen voimaan tullessa sekä niillä yrittäjillä, jotka aloittavat starttirahalla ennen kesäkuun 2020 loppua.

Työnhaun voimassaoloa koskevassa säännöksessä huomioitaisiin, että vallitsevassa tilanteessa verkossa ilmoittautuu työnhakijaksi paljon henkilöitä, kuten yrittäjiä ja lomautettuja, joilla ei ole aiempaa kokemusta verkkopalvelun käytöstä. **Henkilön työnhaun voimassaolo ja oikeus työttömyysetuuteen ei päättyisi sen vuoksi, että hän on erehtynyt verkkopalvelun käytössä työnhakua käynnistäessään.** Tämä muutos olisi voimassa 30.6.2020 asti.

Työnhakijat eivät menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen myöskään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteuttamisen laiminlyönnin takia. Tämä muutos tehtäisiin erityisesti siksi, että osa suunnitelmista on tehty ennen

pandemiaa, eikä työnhakijoilla välttämättä ole mahdollisuutta toimia suunnitelmassa sovitulla tavalla pandemian aikana.

Työnhakijalla olisi lisäksi oikeus keskeyttää työllistymistä tukeva palvelu työttömyysetuutta menettämättä COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä. Tällainen perusteltu syy voisi olla esimerkiksi alle 10-vuotiaan lapsen hoitaminen kotona. Työttömyysturvaseuraamuksia koskevat muutokset olisivat voimassa 31.7.2020 asti.

Työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen lyhytkestoisten opintojen estämättä, vaikka opintojen kestoa koskeva normaali kuuden kuukauden enimmäisaika ylittyisi. Edellytyksenä olisi, että opintojen pitkittyminen johtuu COVID-19-pandemiasta. Näin työnhakijan ei tarvitsisi keskeyttää opintojaan. Muutos tarkoittaa sitä, että ennen pandemiaa aloitettuja opintoja voisi jatkaa enimmillään tämän vuoden loppuun.

Esitykseen sisältyy myös TE-toimistojen työmäärää helpottava mahdollisuus joustaa työnhakijan haastattelujen järjestämisessä. Haastattelujen järjestämiseen tulisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jossa voitaisiin huomioida muun muassa työnhakijan tilanne, TE-toimiston resurssit ja alueen työmarkkinatilanne. Tämä muutos olisi voimassa 30.6.2020 asti.

Pääasialliset vaikutukset

Starttirahan enimmäiskestoa koskevan muutoksen arvioidaan lisäävän starttirahaan käytetyn määrärahan määrää enintään 10 miljoonalla eurolla. Starttiraha rahoitetaan momenteilta 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha), 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha) ja 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v). Vuoden 2020 valtion kolmanteen lisätalousarvioesitykseen on tarkoitus ehdottaa lisättäväksi 1,8 miljoonaa euroa momentille 33.20.50 ja 2,7 miljoonaa euroa momentille 33.20.52. Työllisyysmäärärahoihin ei ehdoteta lisäystä, koska muutos voidaan rahoittaa olemassa olevia määrärahoja kohdentamalla.

Muilla esitetyillä muutoksilla ei arvioida olevan muita kuin vähäisiä työttömyysturvamenoja lisääviä vaikutuksia. Lisäksi samalla työttömien tarve hakea toimeentulotukea voi kuitenkin vähentyä.

Merkittävin riski työttömyysturvamenojen kasvusta liittyy arvion mukaan työnhaun voimassaoloa koskevaan muutokseen, joka voi lisätä menoja verrattuna tilanteeseen, jossa muutosta ei tehtäisi. Oletettavasti suurin osa työnhakijoista toimii ohjeiden mukaisesti ja sen vuoksi kustannusvaikutusten arvioidaan tältäkin osin olevan vähäisiä.

Työnhakijaan kohdistuvat vaikutukset ovat hakijan työttömyysturvaoikeutta turvaavia ja selkeyttäviä. Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta muutokset mahdollistaisivat työnhakijan palveluprosessin mahdollisimman tarkoituksenmukaisen järjestämisen.

Työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen työmäärä voi kasvaa, jos työ- ja elinkeinotoimistot korjaavat jo annettuja työnhakijan työttömyysturvaoikeutta koskevia työvoimapoliittisia lausuntoja takautuvasti. Toisaalta lausuntojen takautuva korjaaminen voi vähentää muutoksenhausta aiheutuvaa hallinnollista työtä.

Starttirahan enimmäiskeston pidentämisestä aiheutuvat jatkopäätökset ja maksatushakemukset lisäävät jonkin verran työtä työ- ja elinkeinotoimistoissa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa. Yrittäjien osalta muutos turvaisi mahdollisuuksia yritystoiminnan vakiinnuttamiseen ja itsensä työllistämiseen.

Laati:

vanhempi hallitussihteeri Kirsi Hyttinen
vanhempi hallitussihteeri Timo Meling

LIITE PP-esitys